

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

En kirke å være stolt av? / Vær ikke redd, for jeg er med deg / Uro og forvirring om Herrens bønn / Den vanskelige bønnen / Gud er den som leder / Ledelse og organisering etter enhetsmodellen / "Jews for Jesus" – ein sluttreplikk / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Pinsedag - Sjur.isaksen

2. pinsedag - Frode Granerud

Treenighetssøndag - Kjell A. Skartseterhagen

**Jeg er stolt over å tilhøre
Den norske kirke.**

En kirke å være stolt av?

Det klages ofte over Den norske kirke. Kirken kritiseres både for det ene og det andre, gjerne med stikk motsatt fortegn. Den kritiseres for å være for konservativ og for liberal, for gammeldags og for moderne, for uforanderlig og for

tilpasningsdyktig. Noen er misfornøyd med kirkens medlemmer, andre med dens ledere. Noen mener den ikke er folkelig nok; andre mener den er blitt for folkelig. Ofte kan man også selv føle på mismot over den kirken man

tilhører, og kanskje være fristet til å se seg om etter et alternativ.

Å være kritisk til den kirke man tilhører, er det egentlige ikke noe galt i. Tvert om bør enhver refleksjon om kirkens strategi og situasjon romme et solid selvkritisk perspektiv. Noe annet er det om selvkritikk fører til mismot og nedstemthet. Det er ikke en måte å komme videre på. Og kirkelig depresjon og selvpisking er heller særlig bedre enn kirkelig selvgodhet og selvforherligelse.

I det jeg skriver denne lederen, er jeg nettopp kommet tilbake fra en uke på Kirkemøtet i Tønsberg. Møtet med Den norske kirke slik den kommer til uttrykk gjennom Kirkemøtet, gjennom tillitsvalgte og ansatte, gjennom rapporter, planer og vedtak, gjør meg stolt over å tilhøre denne kirken. Det må det av og til være lov å uttrykke. La meg peke på noe av det jeg synes det er grunn til å være stolt over (Hvis noen synes det jeg sier blir svulstig og ensidig, kan jeg bare berolige med at jeg fullt klar over at mynten som regel også har en bakside – men det er ikke tema nå).

Jeg er stolt av en kirke som hver dag og hver uke møter mennesker i vårt land med evangeliet om Guds nåde. Jeg er stolt over en kirke som er en folkekirke for de brede lag av folket, ikke bare for de spesielt interesserte. Jeg er stolt av en kirke som gir rom for menneskers livserfaring og lar dem tolke den i lys av troen på Jesus Kristus, bl.a. i forbindelse med dåp og andre kirkelige ritualer. Jeg er stolt over å tilhøre en kirke som befinner seg midt i det norske samfunnet, og som oppleves relevant av mennesker når livet røyner på eller samfunnet rammes av kriser.

Jeg er stolt av en kirke med mange dyktige ansatte og engasjerte frivillige. Jeg er stolt av en kirke som tar sine medlemmer på alvor og inviterer dem til å ta sitt ansvar ved de kirkelige valg. I de siste årene har den kirkelige demokratireformen ikke bare vært en reform av det kirkelige styringssystem, men også en fornyelse av måten kirken henvender seg til sine medlemmer på.

Jeg er stolt av en kirke som har rom for det engasjerte trosliv og nære fellesskap, slik det lever i menigheter, organisasjoner og bedehus.

I slike fellesskap finner mennesker styrke for troen og utfordres til kristen tjeneste. Nettopp denne dobbeltheten mellom bredde og dybde, mellom å være folkekirke og ha rom for aktivitet og fellesskap gir Den norske kirke en særegen kvalitet.

Jeg er stolt over å tilhøre en kirke som forvalter de lange tradisjoner, både nasjonalt og lokalt. I Den norske kirkes liv finner vi fortsatt sporene tilbake både til kristningstiden, til reformasjonstiden og til andre perioder av kirkens historie i Norge. De mange flotte kirkehus fra mange ulike perioder er et uttrykk for dette. Jeg er stolt av en kirke som både forvalter sin historie, og som søker fornyelse i møte med dagens virkelighet. En storstilt liturgireform og en flunkende ny salmebok er eksempler på en slik endringsvilje. Jeg er stolt av en kirke som har funnet rom for et stadig bredere spekter av kunst og kulturelle uttrykksformer.

Jeg er stolt av en kirke som forvalter en identitet som luthersk kirke, men som i stadig økende grad er blitt økumenisk åpen. Det skjer både i forhold til andre kirkesamfunn gjennom økumeniske avtaler og relasjoner, men også på lokalplanet. Mange steder stiller Den norske kirke sine lokaler til disposisjon for immigrantmenigheter.

Jeg er stolt av en kirke som har nære relasjoner både til folk og til stat, men som likevel søker å forme sin identitet som trossamfunn og kristen kirke. Jeg er stolt over den energi og utholdenhet som har preget det kirkelige reformarbeid gjennom mange tiår, og som i år fører til nye relasjoner mellom stat og kirke. Og jeg er sikker på at prosessen ikke er slutt med det.

Jeg er stolt av en kirke som er solid plantet i egen kultur og land, men som samtidig preges av internasjonale kontakter og relasjoner. Siden midten av 1800-tallet har Den norske kirke gjennom sine misjonsorganisasjoner sendt ut misjonærer til mange kontinenter, et engasjement som fortsetter i nye former.

Jeg er stolt av en kirke som omsetter evangeliet i handling gjennom sin diakoni. I den enkelte kristne liv, i menigheten og gjennom diakonale institusjoner og organisasjoner har kirken tatt ansvar for samfunnet og men-

Jeg er stolt av en kirke med mange dyktige ansatte og engasjerte frivillige.

neskene som lever der – et ansvar som ikke stopper ved landegrensene. Jeg er stolt av en kirke som våger å stå opp for de svake og for skaperverket. Tross tilknytningen til staten er kirkelederne ikke redde for å si i fra når menneskeverdet trues, i asylpolitikk eller helsepolitikk. Kirkemøtet bekreftet nylig at kirkens engasjement i miljøsaken fortsatt står ved lag.

Jeg er stolt av en kirke som tar ansvar for å formidle troen til nye generasjoner. Gjennom offensiv satsing bygger kirken gjennom trosopplæringsreformen opp et bredt tilbud til sine medlemmer mellom 0 og 18 år. Reformen har allerede gitt nytt liv til mange menigheter og fornyet kirken i både dens bredde og dens dybde.

Jeg er stolt av en kirke som rommer ulike retninger og oppfatninger, men som i stadig større grad er blitt flinkere til å håndtere indre uenighet. I en kirke der staten ikke lenger skal være overdommer, må vi selv lære oss å takle konflikter og unngå ensretting. Jeg er stolt av en kirke som har fått en stadig større bevissthet om å gi ulike grupper rom i sitt fellesskap. Det gjelder kvinnene, som i stadig større grad har fått lederposisjoner i kirken. Det gjelder ungdom, som bl.a. forsøkes ivaretatt gjennom et kirkelig ungdomsdemokrati. Gjennom døveprostitet får døve og hørselshemmede en kirkelig tilhørighet. Og det er neimen ikke mange organisasjoner i samfunnet der det samiske folk har en så tydelig plass som i Den norske kirkes struktur.

Hvis ikke Kristi kors er fundamentet i kirkens liv, er alt annet forgjeves.

Jeg er stolt av en kirke som i stor grad ivaretar en læremessig integritet. Fra noen hold anklages Den norske kirke for å være læremessig liberal og utvannet. Selv kan jeg ikke skjønne at en slik karakteristik er treffende. I liturgi og salmeskatt gir kirken uttrykk for en klassisk kristen trosforståelse, og dette preger også det meste av den forkynnelsen jeg hører. Den norske kirke skiller seg her positivt ut fra mange kirker andre steder i verden, der man har langt vanskeligere for å snakke om klassiske kristne trossannheter, noe som f.eks. kan komme til uttrykk i en forlegenhet i å snakke om kirkens kall til misjon. I Den norske kirke vedtok Kirkemøtet nylig en sterk oppfordring til menighetene om å vitalisere misjonsdimen-

sjonen i sitt arbeid – fullstendig uten kontroverser.

Mer kunne vært sagt. En ting er det imidlertid nødvendig å si helt til slutt om hva som *virkelig* gir grunn til stolthet. Det er det

at kirken er sendt av Gud med budskapet om frelse i Jesus Kristus. Paulus sier i Gal 6,14: ”Men jeg vil aldri være stolt av noe annet enn vår Herre Jesu Kristi kors.” Herfra springer alt annet ut. Hvis ikke Kristi kors er fundamentet i kirkens liv, er alt annet forgjeves.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

Vær ikke redd, for jeg er med deg

Ordinasjonstale

AV SOLVEIG FISKE, BISKOP I HAMAR

Kjære menighet. Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

Gratulerer med denne dagen som er en stor dag for vår kirke og for deg. Til det kall og de oppgaver og tjenester som Gud gir til kirken, hører prestedtjenesten. I dag får du den ytre bekreftelse på at du er kalt til å være prest i Den norske kirke, og du blir på en særskilt måte omsluttet av kirkens forbønn.

Veien fram til denne dagen er preget av at du hadde dine første 10 leveår i Oslo. Deretter bodde du på Nesodden inntil du som ung jente, bare 18 år gammel, tok deg ut i verden og reiste til Israel. Der arbeidet og reiste du rundt og hadde et innholdsrikt år før du begynte på Steinerskolens lærerutdanning. Deretter tok du eurythmiutdannelse i København. Du har erfaring fra arbeid med autistiske barn, fra perioder med arbeid i psykiatrien og flere år som lærer ved Steinerskolen.

Gjennom møte med ulike sider av livet kjente du at du måtte ha noen å henvende deg til, og at du gjennom det opplevde at den kristne barnetroen våknet på nytt. Dette skjedde da dere fikk et barn som ble alvorlig syk som nyfødt. På samme tid døde din mor. Dette førte deg inn i ei krise som åpnet opp for en refleksjon og en tro som gjorde at teologi og prestedtjeneste ble aktuelt. Du sier at du opplever å ha fått mye hjelp av Gud: mot, håp og styrke og at du nå er klar for prestedtjeneste etter å ha gjennomført studiet på Teologisk Fakultet kombinert med yrkesaktivitet helt fram til det siste året. Det er med glede og trygghet at jeg i dag ordinerer deg til prest og hilser menigheten og deg med ord fra profeten Jesaja, det 41. kapittel, vers 10:

Vær ikke redd, for jeg er med deg.
Se deg ikke rådvill omkring,
for jeg er din Gud!
Jeg gjør deg sterk og hjelper deg,
ja, holder deg oppe med min frelserhånd.
--- jeg er med deg... jeg gjør deg sterk og hjelper deg...

Kommunen har tre vakre soknekirker og to fjellkirker. Kirkene her formidler nettopp dette at Gud er nær og vil det gode. Kirkehusene beretter troshistorien gjennom arkitektur og bilder, og ikke minst ved at alle tre soknekirkene har krusifiks som med varhet og styrke uttrykker det dypeste dype om Jesus som gikk korsets vei og er en kjærlighet som er sterkere enn døden.

Kirken kan aldri være uberørt av det samfunnet den er en del av. Dypest sett handler det om at Gud ble menneske i kjøtt og blod. Når Kristus levde sitt liv blant menneskene, kan ikke kirken la være å identifisere seg med det stedet og folket der den virker. Dette er den viktigste grunnen til at jeg liker å kalle kirken en folkekirke, for den skal være en kirke med hjerte for menneskene.

Når du nå går inn i prestedtjenesten her, så gjør det med trygghet på at du er kalt av Gud og kirken. Vær prest med alt det innebærer av glede, utfordring, skaperkraft, arbeid, smerte og savn. Det handler om å være medvandrere og i ord og gjerning å formidle evangeliet, kjærligheten sterkere enn døden.

Med trygghet og tillit kan vi både leve og dø i troen på Kristus Jesus, den fortrolige og trofaste venn som er med i alle slags dager.

Kjenn duften, smaken, styrken og trøsten fra Ham som sier:

Vær ikke redd, for jeg er med deg.
Se deg ikke rådvill omkring,
for jeg er din Gud!
Jeg gjør deg sterk og hjelper deg,
ja, holder deg oppe med min frelserhånd.

Uro og forvirring om Herrens bønn

AV BJØRN SANDVIK

Mange har reagert på den formen Herrens bønn har fått i Bibelselskapets nye oversettelse. Her er det mange radikale endringer! Tiltalen "Vår far" ble foreslått av Liturgikommisjonen i 1976, men ble forkastet etter massiv motstand fra høringsinstansene. I de tre første bønnene er formene "navnet ditt", "riket ditt", "viljen din" kommet inn, konstruksjoner som er naturlige på nynorsk, men oppleves fremmedartet på bokmål. Og hva betyr "helliges" i første bønn? Verre er "La oss ikke komme i fristelse", som faktisk må betegnes som en feiloversettelse. Hans-Olav Mørk i Bibelselskapet sier at "ordet står i en bydeform som vi ikke har på norsk, og som vi derfor må konstruere på en annen måte". Dette er ikke korrekt, noe også Gunnar Innerdal har påvist. Denne endringen er kommet inn etter prøveoversettelsen av 2004, hvor det tradisjonelle "Led oss ikke inn i fristelse" beholdt, med fotnote. I et radio-program fortalte Mørk at Bibelselskapet hadde fått henvendelser om å "gjøre noe" med den bønningen. Jeg har hørt andre velmente endringsforslag. For eksempel mente en mann at bønningen om forlatelse måtte lyde: "som vi bør forlate ..." Slike forsøk på å forbedre Jesu bønn er ikke noe nytt.

Hans-Olav Mørk i Bibelselskapet svarer i Vårt land 21. mars på mitt spørsmål om hvorfor bønningen "Led oss ikke inn i fristelse" i Fader vår er forandret i den siste bibeloversettelsen. Han anfører bibelsteder som viser at Gud ikke er den som frister, og viser til at den tradisjonelle oversettelsen kan føre til feiloppfatninger. Dette er velkjent stoff, debattert og drøftet helt fra Oldkirkens dager (Marcion, Augustin), fordi det har skapt anfektelser for mange. Bibelselskapet har sikkert mottatt henvendelser om det. Jeg har hørt at bønningen "forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere" heller burde hete "... som vi bør forlate..." Slike velmente forsøk på å forbedre Jesu bønn er ikke noe nytt.

Men en bibeloversetter må forholde seg til grunnteksten, i dette tilfelle Matteus 6,13. Mørk

sier at "ordet står i en bydeform som vi ikke har på norsk, og som vi derfor må konstruere på en annen måte". Dette er ikke korrekt. Verset inneholder vanlige bydeformer på gresk, som ikke krever noen spesiell konstruksjon på norsk. I R. Leivestads greske grammatikk er ordet brukt for å illustrere det.

Det er sørgelig at det som i prøveoversettelsen fra 2004 sto i en forklarende fotnote, nå er kommet inn i teksten. På denne måten settes kirker og menigheter i forlegenhet, siden de ikke kan slå seg til ro med at bønningen i Bibel 2011 er oversatt korrekt. For den lutherske kirke er det dessuten problematisk å ta i bruk en formulering som ikke samsvarer med en av våre bekjennesskrifter, Den lille katekisme.

I vår folkekirkesituasjon er det uholdbart at vi nå har 3 versjoner av Herrens bønn! Det er menighetsrådet som skal bestemme hvilken form av Herrens bønn som skal brukes i gudstjenestene, men hva med trosopplæringen, for eksempel i konfirmantundervisningen? Hva med gravferd? Hva med dem som ikke så ofte går i kirken? Skal de oppleve at de ikke kjenner seg igjen i Herrens bønn? Forvirring og fremmedgjøring kan bli det sørgelige resultat.

Det må fastslås at Bibelselskapet har verken liturgisk oppdrag eller liturgisk kompetanse. Da Kirkemøtet i 2011 vedtok å ta i bruk oversettelse av 2011, hadde en neppe oversikt over alle konsekvensene av vedtaket. Av protokollen fra møtet fremgår det ikke om en hadde noen grundig drøftelse av alle sider ved dette spørsmålet.

Dette aktualiserer behovet for en felles-kristelig versjon av Herrens bønn! I Tyskland er det utallige bibeloversettelser, men de har siden 1970 hatt en økumenisk form av bønningen. Noen bør ta initiativ til å utarbeide en felles form også i Norge, etter grundig forarbeid og forsvarlig høring i de forskjellige kirkesamfunn. En nærliggende oppgave for Norges kristne råd?

Den vanskelige bønnen

AV HARALD KAASA HAMMER, PENSJONERT SOKNEPREST I TEIE PÅ NØTTERØY

Dette året skal menighetene i Den norske kirke ta stilling til hvilken oversettelse av Fadervår vi vil bruke, om vi skal be *Helliget vorde ditt navn* eller *La ditt navn holdes hellig* eller *La navnet ditt helliges*.

Denne gangen har Bibelselskapet lagt vekt på en oversettelse nærmere kildetekstene, i et nytt og levende språk. Men hva med Fadervår? (Fadervår brukes faktisk som overskrift over denne bønnen i den nye Gudstjensteboken.)

Mangelen på ønskeform i daglig norsk, førte til tre la-la-la i forrige oversettelse: *La ditt navn holdes hellig. La ditt rike komme. La din vilje skje*. Nå er det utvidet til fire la-la-la-la med *La oss ikke komme i fristelse*. Så langt jeg kan se, har Bibelselskapet fjernet seg fra kildeteksten med denne oversettelsen.

Og ikke bare det. Ved denne oversettelsen har Bibelselskapet fjernet oss fra den økumeniske bønnen. Hvis menighetene velger Bibelselskapets oversettelse, distanserer vi oss fra andre kirkesamfunn, både i vårt land og i andre land. Norske utgaver frem til 2005 har *led oss ikke inn i eller før oss ikke inn i / ut i fristelse*. Tilsvarende oversettelse finner vi på svensk, dansk, engelsk, tysk, fransk, spansk og latin (Vulgata). To utgaver er litt annerledes. Basic English fra 1964 oversatte: *let us not be put to the test*. Dette er forlatt i nyere engelske oversettelser. Svensk Bibel 2000 oversetter: *utsätt oss inte för prövning*.

Sjelesorg

Denne bønnen har vært en vanskelig bønn for mange. Kan den gode Gud lede oss ut i

fristelse? Det henvises ofte til Jak 1,13: *Gud frister ingen*. Men er harmonisering et gangbart oversettelsesprinsipp? Hva da med Anden i Matt 4,1, som førte Jesus ut i ørkenen for at han skulle bli fristet av djevelen?

Da jeg studerte teologi, lærte vi å velge den vanskeligste lesemåten. Alle som formidler tekster, har tendens til å glatte ut og harmonisere det som er vanskelig å forstå. Derfor er det mer sannsynlig at den vanskeligste teksten er den opprinnelige.

Noen går så langt at de takker for at vi har fått et bedre gudsbilde i Fadervår. Da bør det ringe noen klokker! Viktigere enn å skaffe frem et bedre gudsbilde er å spørre hvordan Jesus lærte oss å be. Ord for ord står det: *og ikke før du oss i fristelse*.

Det har vært nevnt at en dør kan føre et sted, uten at døren er aktiv. Men vi bruker ikke føre på den måten når det gjelder personer, og verbet står ikke i passiv. Å friste og sette på prøve er samme ord på gresk. Kanskje er til og med friste og prøve norske varianter av det greske ordet *peirádso*? Sjelesørgerisk har det vært sagt at djevelen frister for å få oss til å falle, mens Gud prøver oss for å styrke oss. Uansett må vi erkjenne at det er noe uforløst omkring denne bønnen, kanskje særlig i vår tid. Men skal vi av den grunn harmonisere?

Kanskje ga Jesus denne bønnen til dem som er redde for at Gud skal gi dem opp, så han overgir dem til fristelsene deres og til den onde frister. De som har det slik, trenger denne bønnen, og ingen har rett til å ta den fra dem! Se Rom 1,28: De brydde seg ikke om å kjenne

Gud; derfor overga Gud dem til en sviktende dømmekraft, så de gjør slikt som ikke sømmer seg.

Et annet sjesørgerisk aspekt, er hensynet til dem som har vonde fars-opplevelser. For dem kan det være godt at betoningen av den himmelske Far, til forskjell fra den jordiske, kommer tidlig i setningen.

Du som er i himlene!

Hvorfor har vi mistet himlene i flertall først i bønnen, til forskjell fra entall i tredje bønn? Noen har hevdet at flertall brukes om Gud i sin himmel, og entall om himmelhvelvingen. Det ville gitt tredje bønn en spennende konkretisering! Men dette er nok ikke konsekvent i Det nye testamente. Se for eksempel Matt 18,18 hvor entall går på Guds himmel, og Mark 13,25 som først har entall og så flertall, oversatt med stjernene på himmelen og himmelrommets krefter. Ulikheten kan komme frem ved å bruke ordene himmelsk og i eller på himmelen.

Dagligspråk og grammatikk

Det er grunn til å se på hele bønnen en gang til. Hva har oversettelsesutvalgets forfattere og poeter sagt om Fadervår? Hvor er det nye og levende språket?

Det er vel ingen som starter en henvendelse eller tale til familiens far med å si *Vår Far* eller *Fader vår*. Den familiære tonen kommer bedre frem ved å si *Kjære Far, du som er i himmelen!* At det er en bønn og ikke en kommando, kan også komme frem ved å ta inn ordet *be* i første linje: *Vår himmelske Far, vi ber!*

Også avslutningen må vi snart får gjort noe med. En norsklærer ville raskt komme med rødblyanten, dersom jeg skrev *Ditt er riket, makten og æren*. Det heter ikke *ditt* makt og *ditt* ære. Lovsangen i Fadervårs avslutning kan fremmes ved å føye inn og *din* er foran makten og æren.

Rytme

Forfatterne og poetene burde ha bidratt til den rytmen vi trenger når vi skal be Fadervår i kor. I bønnen og *tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere*, stanser flyten opp ved *slik også*. Det kan være nok å si *som*, slik oversettelsen var i 1978/85.

Tilgi er nok bedre norsk i dag enn *forlat*. Men *forlat oss vår skyld* ga i hvert fall en rytme i setningen. En tilsvarende rytme kunne vi få ved å sløyfe det unødvendige *oss*: og *tilgi vår skyld*.

Jeg er ingen poet, men jeg har bedt Fadervår sammen med andre noen år. Jeg tillater meg derfor å komme med et par forslag. Hvis noen sier: *Slik kan vi i hvert fall ikke gjøre det!* – da er den kreative prosess i gang, og vi er halvveis i mål.

I det første forslaget er det lagt vekt på rytmen, og på at det først og fremst er Gud som kan gjøre det vi ber om i de tre første bønnene. Takten skifter gjennom bønnen, men den må ikke stanse opp.

Himmelske Far, vi ber deg i dag:
hold navnet ditt hellig,
og kom med ditt rike,
og utbre din vilje,
– som på himmelen, også på jorden.
Gi oss i dag vårt daglige brød.
Og tilgi vår skyld,
slik som vi tilgir dem
som har skyld imot oss.
Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt,
og din er makten og æren i evighet.
Amen.

Nå er verken Gud eller mennesker subjekt i de tre første bønnene. Navnet og riket og viljen er subjekt. Dette kan komme frem slik:

Vår himmelske Far, vi ber:
at ditt navn holdes hellig,
ditt rike må komme,
og viljen din skjer,
på jorden som på himmelen.

Til velvillig overveielse!

Er toget gått?

Har vi fått de variantene av Fadervår som norske menigheter må forholde seg til, nå når vi nylig har fått en bibeloversettelse? Nei, det er ikke nødvendig at en liturgisk tekst er kopi av bibeloversettelsen. Innstiftelsesordene til nattverden er jo en sammentrekning av flere bibeltekster. Vi kan godt få en egen variant av Fadervår, som har god grammatikk og en rytme som egner seg for felles bønn.

Gud er den som leder

AV GUNNAR INNERDAL, MASTER I GRESK, STIPENDIAT I DOGMATIKK NLA HØGSKOLEN

I Bibel 2011 er det innført en ny og omdiskutert oversettelse av den sjette bønningen i Fadervår: "la oss ikke komme i fristelse." Dette er en formulering som har verken tilstrekkelig innholdsmessig eller stilmessig støtte i grunnteksten, men er importert fra en annen tekst for å ivareta teologiske og sjelesørgiske anliggender. Det er ikke god oversettelsespraksis, og formuleringen bør derfor endres.

Ett av flere forsvar for oversettelsen fra personer i Bibelselskapet er Hans-Olav Mørks innlegg "Gud er ikke den som frister" i *Vårt Land* 21. mars.¹ Innlegget er typisk for det som kommuniseres fra Bibelselskapet i flere sammenhenger. Mørk skriver bl.a. at "Ordet [dvs. *eisfero*, "bære/bringe inn"] står i en bydeform som vi ikke har på norsk, og som vi derfor må konstruere på en annen måte." Dette er upresist. Uttrykket *mæ eisenengkæs* er en prohibitiv aorist konjunktiv i andre person entall, noe vi selvsagt ikke har på norsk. Men denne formen brukes i NT konsekvent som erstatning for imperativ i aorist dersom en slik skal nektes,² og aorist imperativ i andre person entall er nok det nærmeste man på gresk kan komme en norsk imperativ. Bydeformen er altså en direkte motsvarighet til en nektet bydeform på norsk. Den naturlige oversettelsen er "bær/bring ikke inn i!" En helt parallell grammatisk uttrykksform finnes f.eks. i Mark 10,19 der det står *mæ foneusæs*, i Bibel 2011 naturligvis gjengitt med "du skal ikke slå i hjel," ikke: "du skal ikke la (noen) bli slått i hjel." Bønningen føyer seg naturlig inn i rekken av aorist imperativer i andre person entall i

Fadervårs fjerde til sjuende bønn, som lyder "gi oss brød" (ikke: "la det bli gitt oss brød"), "tilgi vår skyld," "frels oss fra det onde." Disse skiller seg markant i form fra de tre første bønnene, som er konstruert i en annen, mer uvanlig og opphøyet form med imperativer i tredje person. Disse gjengis nok på norsk best med den type "la"-konstruksjon som er valgt i Bibel 2011 og NO78, selv om det på gresk grammatisk sett er navnet, riket og viljen som mottar oppfordringen. Helt ordrett kunne man si: Bli helliget navnet ditt! Komme riket ditt! Skje viljen din! Den grammatiske formen i de tre første bønnene er noe ubestemt og åpen for hvem det er som skal utføre handlingen, mens den sjette bønningen er en direkte henvendelse til Gud om at han (ikke) skal utføre en bestemt handling. "La"-oversettelsen er derfor et stilbrudd som det ikke er dekning for i grunnteksten, og som gir feilaktige assosiasjoner i retning av de tre første bønnenes form.

Videre er "(la) komme i" i beste fall en svært fri omskrivning av det greske verbet *eisfero*. Verbet *fero* brukes om å bære, bringe eller forflytte et objekt fra et sted til et annet. I sammensetning med preposisjonen *eis*, inn i, betyr det å bære, bringe eller forflytte dette objektet inn i noe (ordrett står det: "ikke "innbær" oss inn i fristelse/prøvelse"). Formuleringen er norsk-språklig også merkelig. Vi sier f.eks. ikke: "Kan du la pizzaen komme i stekeovnen?" Mørk anfører her at "I Herrens bønn har ordet overført betydning, og det må følgelig omskrives." Dette fremstår som en underlig påstand i lys av at Bibelselskapet ellers vektlegger at over-

settelsen skal være nærmere grunnteksten og dens metaforer og bilder, og i mindre grad bedrive fortolkende eller pedagogiske omskrivninger av ord og uttrykk.

Mørk påstår at "den nærmeste parallellen til uttrykksmåten har vi ... i Matt 26,41." Dette er et kjerneargument i Bibelselskapets forsvar for den nye oversettelsen. Men det holder ikke. Teksten er kanskje den nærmeste parallellen i innhold. Men i uttrykksmåte, i alle fall i grammatisk form, er Matt 26,41 annerledes, selv om det der også er brukt en konjunktiv. Den inngår der i en *hina*-konstruksjon og brukes ikke som erstatning for (nektet) aorist imperativ. At "det står i samme type bydeform", slik Mørk hevder i VL, er ikke riktig. Å importere en oversettelse av en annen grammatisk konstruksjon og et annet ord (*eiserkjomai*, komme inn i) fra et annet sted fordi innholdet ligner, er dårlig oversettelse.

Når vi oversetter en symboltung brukstekst som Fadervår, bør vi heller tilstrebe at oversettelsen gjengir grunntekstens form og innhold på en mest mulig direkte måte (slik Bibelselskapet argumenterer for i Jes 7,14: "den unge jenta"), på språklig velklingende norsk. Deretter får sjelesørgerne og bibeltolkerne ta seg av resten. Slik saken står nå, ser det ut til at Bibelselskapet holder på å gjenta tabben som

ble gjort med første bønn i 1978-oversettelsen. Pga. at "helliget vorde" var blitt ekstremt utdatert og derfor sjelesørgerisk vanskelig, mistet man det filologiske gangsynet i all endringsviljen og endte opp med en oversettelse som måtte bli endret igjen i neste runde. Jeg frykter at det samme har skjedd nå.

Mens Mørk i sitt innlegg understreker at Gud ikke frister (jfr. Jak 1,13), understreker grunnteksten i Fadervår at det er Gud som bærer og leder. Guds barn kan alltid be i tillit til sin Far om å bli ledet slik at vi ikke blir "fristet over evne" (1 Kor 10,13). Han lar oss ikke komme under ledelse av noen andre. Profeten sier: "Jeg er Han, helt til dere blir gamle, jeg vil bære helt til håret er grått. Jeg har alt gjort det. Jeg løfter, jeg bærer og berger" (Jes 46,4).

¹ Mørks innlegg er et tilsvaret til Bjørn Sandvik: "Fristelse i Herrens bønn", VL 15. mars. Sandvik kommenterer der en "Ettertanke" av Knut Grønvik 25. februar der han sier at den nye oversettelsen "skurrer i forhold til grunnteksten". Sandvik etterlyser svar fra Bibelselskapet om "hvordan de har kommet fram til den nye formuleringen".

² Se R. Leivestad: *Nyttestamentlig gresk grammatikk*, 3. utg ved B. H. Sandvei (Oslo: Universitetsforlaget, 2003), § 123c & § 125b2.

Ledelse og organisering etter enhetsmodellen

AV MAGNE LERØ, TEOLOG OG REDAKTØR I UKEAVISEN LEDELSE

Det nytter ikke å finne en velfungerende modell for ledelse og organisering av Den norske kirke dersom biskop og prester skal operer på siden av styringsorganene i kirken. Den "enhetsmodellen" som her presenteres, baserer seg på allminnlige prinsipper for ledelse og organisering satt inn i en kontekst der kirkens egenart blir ivaretatt.

De siste tiårs utvikling

I om lag hundre år har det vært opplest og vedtatt at lekfolket må få en mer sentral plass i Den norske kirke. Embetsmannskirken er sakte, men sikkert blitt avviklet. Få har vært i mot. Biskoper og prester har vært med på ferden og nøyd deg med å understreke embetets kirkekonstituerende betydning. Utviklingen har vært drevet fram ut fra et ønske om å mobilisere frivillige til å ta ansvar i menighetene og øke det kirkelige selvstyre.

Politikerne har gjort det klart at et kirke-demokrati fra bunn til topp er en betingelse for å gi kirken økt selvstyre. Derfor er det menighetsråd eller fellelsråd, bispedømmeråd, Kirkerådet og Kirkemøte som nå fatter alle viktige avgjørelser i kirken. I tillegg har Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon (KA) via fellelsrådene og ved hjelp av kommunale midler i hovedsak bygget seg opp som et av de tunge organene i Den norske kirke. For dem som ikke er "innenfor", er arbeidsfordelingen mellom Kirkerådet og KA forvirrende.

Dagens kirkebyråkrati er utviklet etter de styringssystemer vi finner i offentlig sektor der det er valgte politikere som fatter vedtak, og ansatte som utreder, legger til rette for og iverksetter det de folkevalgte bestemmer. I Norge har vi også en sterk tradisjon med frivillige

organisasjoner. Her finner vi mye av den samme tenkingen. Det er de folkevalgte som skal styre. De ansatte er "sekretærer" som bidrar til å skape den organisasjonen de frivillige ønsker seg.

Det er egentlig ikke plass for en tenking om et embete i den styringstenkingen som er utviklet i Den norske kirke. Derfor har da også lekfolket, representert gjennom rådsstrukturen, tatt makten. Prester og biskoper er tildelt en mer beskjeden eller ingen rolle i ledelsesstrukturen. Kirken har også fått flere andre stillingsgrupper. De har naturlignok vært opptatt av å ikke bli stående som en B-lag i forhold til prestene.

Prestene har gjort diverse forsøk på å forsvare sin posisjon med å henvide til at de tross alt er ordinert til å "bygge menigheter". Men embets-tekingen har også blitt utsatt for en demokratisering. De som går lengst, mener at alle som har en sentral oppgave i menigheten, har del i embetet. Andre reserverer embetet for noen yrkesgrupper som da kan ordineres eller vigsles.

Prestenes beslutningsområde er også blitt redusert betydelig. I dag er de forpliktet til å søke råd hos biskopen om en vil nekte noen nattverd eller si nei til at noen kan være faddere. Med den nye gudstjenestereformen slås det uttrykkelig fast at det er menighetsrådet, ikke soknepresten eller prestene, som skal beslutte det meste av det som har med en gudstjenesteordning å gjøre. Det eneste prestene har full frihet til, er å forkynne. Det er dog ikke lite i en tid hvor ansatte i offentlig sektor sukker og stønner under presset om lojalitet, og det forventes at de legger bånd på seg for ikke å svekke arbeidsplassens om-

dømme. Fortsatt er det slik i kirken at det kun er i ekstreme tilfeller en biskop vil gripe inn i forhold til en prests meninger og forkynnelse. Slik sett er ordinasjonen gull verd.

Prester og biskoper har snakket mye om at de utøver et "pastoralt lederskap". Men det har ikke vært lett å få taket på hva dette lederskapet skal gå ut på ved siden av det lederskap som utøves gjennom rådsstrukturen.

I den siste utredningen fra Presteforeningen, som kom i juni 2011, er man opptatt av å nyorientere seg i forhold til ledelsen i kirken. Selvsagt har prester på lik linje med alle andre ansatte og medarbeidere et lederansvar i kirken. Man må gjerne kalle det et pastoralt lederskap. Poenget er imidlertid at når vi snakker om styring og ledelse i kirken, så er dette noe som springer ut fra de organer som er gitt beslutningsmyndighet, ikke ut fra en embetsstenking.

Når en prest blir ordinert, får han eller hun en fullmakt til å forkynne, forvalte sakramentene og representere kirken. En prest kan sammenliknes med en redaktør. Det er redaktøren selv som bestemmer hva en skal skrive og mene offentlig. En redaktør spør ikke et styre eller en daglig leder om en artikkel skal trykkes, eller om hva en skal mene om en aktuell sak.

Ordinasjonen gir ikke en prest rett til større innflytelse enn andre ansatte i spørsmål om hvordan en menighet skal ledes, hva en skal bruke penger på, og hvordan personalforvaltningen skal skje. Det er menighetsrådet (eller fellesrådet) som har disposisjonsretten over økonomi og ansatte, og som fatter avgjørelse om gudstjenesteordninger og hvordan aktiviteter i menigheten skal legges opp.

De som er ledere i kirken, er de som har fått et mandat fra et styringsorgan til å lede, altså i det daglige bestemme over bruk av ressurser og arbeidskraft ut fra retningslinjer gitt av et styringsorgan.

Soknet som basisorganisasjon

Alle snakker varmt om menigheten som bærebjelke og byggestein i kirken. Innføringen av fellesråd har svekket menighetsrådenes posisjon der flere menighetsråd danner et fellesråd. Det er i fellesrådene de viktige beslutningene fattes. Menighetsrådene har mange steder endt opp som "arrangementskomiteer".

Fellesrådene oppsto da personalansvaret skulle overføres fra kommunen til soknene. I kommuner der de har ett sokn, og soknerådet er fellesråd, har det ikke skjedd store endringer. I Oslo er 60 menigheter styrt av fellesrådet. I andre kommuner er fellesrådet en overbygning fra to til tyve menigheter. Når det er fellesrådet som har det økonomiske ansvaret, foretar alle ansettelser, har ansvar for kirkebygg og oppretter fellesfunksjoner, blir dette det sentral styringsorganet. Menighetsrådet blir i praksis et underordnet organ. Et uttrykk for det er at det nå snakkes om at de som sitter i fellesrådene, skal få honorar.

Flere steder ender en opp med at flere menigheter må dele på en daglig leder. Da svekkes menighetsrådet som styringsorgan. Den som er daglig leder for to, tre eller fire menigheter, ender opp som en forvalter, ikke en leder. Med en slik modell kan det gå lang tid mellom hver gang ansatte treffer på lederen sin. God ledelse er det motsatte. Ansatte i menigheten trenger en daglig leder som kan si "god morgen" til de ansatte. Ledelse handler om relasjonsbygging, ikke administrasjon fra et kontor langt unna. Det betyr personlig kontakt og samhandling. I en menighet er det også helt avgjørende at daglig leder kjenner både ansatte og frivillige medarbeidere.

I dag har vi 430 kommuner og 1240 sogn. Antallet kommuner kommer til å bli redusert i årene framover. Det bør også antallet sokn bli. Mange steder bruker frivillige alt for mye tid på å holde et menighetsråd gående uten at det betyr noe særlig i praksis. Da er det bedre å slå seg sammen med nabomenigheten og se om man kan få til mer ved å samle ressursene. En trenger ikke ha et menighetsråd fordi man har en kirke.

En menighet bør gir grunnlag for minimum fire ansatte (ikke hele årsverk). En av dem må være leder for de andre. Det blir for kostbart for en menighet å ha to ledere. Soknepresten er i dag medlem av soknerådet. Soknepresten bør frate som rådsmedlem og heller være daglig leder for menigheten og de ansatte.

Mange sokneprester fremtrer i realiteten som menighetens leder, enten av tradisjon eller personlighet. Det avgjørende er ikke om en har utdannelse innen administrasjon. Det kan komme godt med, men utdannelse gjør en ikke

til en leder. Det avgjørende er at man er typen til å lede og viser interesse for å utøve lederskap og lære ledelse.

Prestene har i dag en rapporteringslinje via prost til biskop og bispedømmeråd. "Bakkvik 3-utvalget" foreslår at også prestene skal ansettes i et utvidet fellesråd som skal kalles et "prostiråd". Ved at alle ansettes i fellesrådet, får alle dermed en og samme arbeidsgiver. Men i praksis foreslår utvalget at det skal være som i dag. De legger nemlig opp til at prosten, som er ansatt i bispedømmet, skal få delegert ansvar fra fellesrådene for å være leder for sokneprest og prester. Man setter altså bort presteledelsen i det daglige til en instans som står utenfor arbeidsgiverlinjen. Og dette skal kombineres med at biskopen skal ha et tilsynsansvar, men stå helt på siden som arbeidsgiver. Dette blir uklarerhet og forvirring satt i system.

Om sokneprestene blir daglig leder i en menighet, skjer det ikke ut i fra ordinasjonen. Den gir en rett til å forkynne, lære og forvalte sakramentene. Lederansvaret får en delegert fra menighetsrådet. Det betyr altså at soknepresten er underlagt menighetsrådet i de saker hvor en etter fullmakt utøver sitt lederansvar. Soknepresten har ansvar for å forberede saker til menighetsrådet og sørge for å iverksette rådets vedtak. Det betyr ikke at soknepresten skal gjør alt dette selv. Alle i staben må involveres. I tillegg må menighetene ha en menighetsforvalter eller sekretær i hel eller delt stilling som tar hånd om de daglige administrative gjøremålene. Da trenger ikke soknepresten bruke mer enn 15–20 prosent av sin stilling til lederoppgaven utover de oppgavene som følger av at han eller hun er sokneprest.

Om man skal ha menighetsforvalter i full eller delt stilling, eventuelt sammen med en annen menighet, må menighetene avgjøre. Å ha en administrativ stilling for flere menigheter er betydelig enklere enn å være daglig leder for flere menigheter. Den som skal være daglig leder, bør være tett på både ansatte og frivillige i det daglige. Det har sokneprestene mulighet til å være. All erfaring tilsier at det fungerer best når en leder ikke må "dele seg" og være leder for flere staber, slik en del menighetsforvaltere er i dag.

Diakonen, kapellannen og de øvrige ansatte

står på lik linje i forhold til soknepresten. Prester har ingen forrang i forhold til andre ansatte fordi han eller hun er ordinert.

Det er slitsomt å være leder. En må regne med å jobbe mer enn andre ansatte uten å få overtidsbetaling. Det bør være mulig å si fra seg jobben som daglig leder og fortsette som prest i menigheten, så fremt en kan finne en god løsning. Daglig leder-funksjonen bør uansett være på åremål. Det bør også være mulig for en diakon eller kateket å være daglig leder.

Når soknepresten eller en annen med kompetanse som åndelig leder bør være daglig leder, er det for å signaliserer hva kirken er. En menighet er kirke, ikke et halvoffentlig foretak som ledes av en administrator. Slik er det ellers i samfunnet også. Faglige og idébaserte organisasjoner søker etter identitetsbærere som øverste ledere, ikke administratorer.

Kommunen og fellesrådet

At kirken blir finansiert fra staten og kommunen, er ikke noe hinder for en bedre organisering av Den norske kirke enn i dag. Det avgjørende er et enhetlig arbeidsgiveransvar for alle ansatte og at vi kan bruke minst mulig penger på byråkrati. Det betyr så få styringsorganer som mulig.

"Bakkevik 3-utvalget" legger opp til at kommunene skal overføres sin bevilgning til menighetene til de nye interkommunale prostrådene. Det er en risikabel strategi. Kommuner vil vegre seg mot å bevilge midler til aktiviteter som ikke skjer i egen kommune. Det en fare for at kommuner vil bli mindre rause med sine bevilgninger når sekkepostene blir store.

I "Bakkevik 3-utvalget" presenteres det en modell der fellesrådene nedlegges og "alt", arbeidsgiveransvaret og ansvaret for kirkegårder og kirkebygninger overføres til bispedømmerådet. Dette er en kortslutning. De har fullstendig glemt menighetsrådene som er den grunnleggende enheten i Den norske kirke. Det er de som må være ansvarlige for bevilgningene fra kommunen. Bevilgningene til menigheten går til menigheten. Det beløpet som tilsvarer lønn, arbeidsutgifter og personalkostnader overføres til bispedømmet som står for avlønning av ansatte og sørger for alle formaliteter som følger med å ha ansatte. En slik

modell finner vi i kristne organisasjoner. Det formelle arbeidsgiveransvaret tas hånd om sentralt, den ansatte arbeider lokalt i samarbeid med frivillige og et styre.

Organisasjoner som vil vekst og utløse virke-
trang hos frivillige, må legge ansvaret der de
frivillige er. I kirken er menigheten viktigst.
Det må synliggjøres i styringsstrukturen.
Sterke overbygninger virker fremmedgjørende
og passiviserer.

Hvis menigheter må opprette et fellestråd
fordi kommunene insisterer på ikke å forholde
seg til flere menigheter, får en gjøre det. Fellestrådet
oppgave blir da å søke om bevilgninger
og rapportere at pengene er brukt til det det
ble søkt om. Fellestrådet blir i tilfelle et koordinerende
organ, ikke et forvaltningsorgan med
beslutningsmyndighet over menighetene.

Støtten en mottar fra kommunen, kan grovt
sett deles i tre: støtte til aktiviteter i menig-
heten, drift av kirkebygg og drift av kirkegårder.
For å kunne saksbehandle og i det daglige
skjømte ansvaret for bygg og kirkegårder kreves
det kompetanse og erfaring som en neppe
finne i en vanlig menighetsstab. Det betyr at
det på et nivå mellom bispeddømme og menig-
het må finnes faglig, administrativ kompetanse
til å ta hånd om det som ikke faller inn under
vanlig menighetsaktiviteter.

Mange menigheter vil dessuten være tjent
med å samarbeide ut over menighetsgrensene,
f.eks. om regnskapsføring og felles kirke-
kontor/sentralbord hvor en melder dåp, bryllup
og gravferder. Menigheter kan også velge å gå
sammen om prosjekter. Hvordan samarbeid
skal finne sted, må avgjøres av de menigheter
det gjelder. Bispeddømmerådene kan ikke tre
en samarbeidsmodell ned over menighetene.
Bispeddømmerådene trenger ikke større myn-
dighet over menighetene selv om fellestrådene
nedlegges. De skal kun sørge for en profes-
sjonell og trygg personalforvaltning. Det er
rammebetingelse menighetene må forholde
seg til. Formelt løser en dette med en sam-
arbeidsavtale mellom menighetsråd og bispeddømmeråd,
som klargjør de kjøregler som skal følges.

Når dagens fellestråd blir oppløst, og menig-
hetene finner fram til ulike former for sam-
arbeid, kan fellestrådsbetegnelsen beholdes
som et samarbeidsorgan for felles aktiviteter.

Noen steder vil det være aktuelt å ha en sekre-
tærfunksjon i en eller annen stillingsbrøk eller
bygge ut en stab for fellestrådet dersom en
velger å satse stort på felles aktiviteter. Det er
for eksempel naturlig at menighetsrådene i
store byer delegerer alt ansvar for kirkebygg og
kirkegårder til et fellestråd.

Kommunene vil ikke ha noen innvendinger
mot at kirken samler sine ansettelser i bispeddømmerådet.
Det som betyr noe for kom-
munene, er at bevilgningene brukes til de
aktiviteter innenfor menighetens grenser, som
det søkes om støtte til.

Prostiplanet

Stilingen som prost forstått som en linjeleder
mellom sokn og biskop bør avvikles når alle
ansettes i bispeddømmet. I stedet for dagens
modell med en prost som er leder for prestene,
bør bispeddømmekontoret ha noen proster
ansatt. Hvis alle ansettes i bispeddømmet, og
soknepresten blir daglig leder i menighetene,
vil soknepresten også være leder med personal-
ansvar for de andre prestene i menigheten.

Det en vil trenge på prostnivå, er en
administrasjonssjef som kan bistå ansatte
og menigheter på den administrative siden,
ikke minst når det gjelder økonomi og
personalforvaltning, kirkegårder, og kirkebygg
og rapportering til det offentlige. Menighetene
rapporterer til bispeddømmet via administra-
sjonssjefen. I tillegg er administrasjonssjefen
leder for de aktiviteter som måtte skje i
et fellestråds regi, og koordinerer ansatte-
ressursene ut over menighetene, når det er
nødvendig ved sykdom, ferie eller permisjoner.
Både menighetsrådet leder og administrasjonssjefen
må soknepresten forholde seg til. Hvis
det er saker som dreier seg om teologi eller
kirkefaglige saker, tar en dette opp med prosten
eller de fagansvarlige i bispeddømmet. Administ-
rasjonssjefen skal sørge for strømmen av
kurante, administrative, økonomiske, forvalt-
ningsmessige saker oppover og nedover i
systemet.

En faglig og en administrativ rapporterings-
linje finner vi for eksempel i aviser og ved
universitetene. Redaktøren konsentrerer seg
om innholdet og journalistikken, direktøren
om det kommersielle. På universitetene har
dekanus det faglige ansvar og direktøren det

administrative. Noen steder har en nå en rektor som formelt er øverste leder, men i praksis skjer fungerer en todelt ledelse.

Administrasjonssjefen må ha kompetanse innen ledelse, personalforvaltning, økonomi og menighetsliv og skal være en støtte for sokneprestene i utøvelse av sin lederoppgave.

Administrasjonssjefen må også ta ansvaret for kirkebygg og kirkegårder. Dette krever en kompetanse som soknepresten og de ansatte i menigheten normalt ikke har. De må konsentrere seg om menighetslivet, ikke bygge og kirkegård. Administrasjonssjefen må altså på dette området være saksbehandler for flere menighetsråd.

Administrasjonssjefen skal på vegne av bispedømmerådet også lede ansettelsesprosessen i menighetene. Administrasjonssjef, to fra menighetsrådet og en representant fra den aktuelle ansattegruppen (tillitsvalgte) deltar på intervju. Menighetsrådet foretar sin innstilling. Administrasjonssjefen er saksbehandler i ansettelsessaker.

Kirken som organisasjon trenger ledere med tung ledererfaring og ulik utdanningsbakgrunn. En administrasjonsstilling på prostiplan vil være en mer attraktiv stilling enn de fleste av dagens kirkevergestillinger. Det bør ikke by på noe problem at sokneprestene rapporterer gjennom administrasjonssjefen i administrative saker. Det vil være en stor fordel for sokneprester å kunne nyte godt av komplementær kompetanse. Poenget er at det i siste instans er biskopen som har arbeidsgiveransvaret for en prest. Det viktigste er at vi får en felles arbeidsgiverlinje

Biskopen og bispedømmet

Det er ikke noe problem for et bispedømme å ha arbeidsgiveransvaret for noen tusen ansatte. Slik er det i fylkeskommunen. I praksis er det imidlertid rektor på en skole eller en etatsleder som avgjør hvem som skal ansettes. Men staben sentralt i fylket sørger for å ivareta alle personalhensyn og har systemer som sikrer god personalforvaltning. Å ha bispedømmet som arbeidsgiver gir også mulighet for å disponere alle ansatte innenfor bispedømmerådet. Å låse ansatte til et fellestråd vil begrense mobiliteten av arbeidskraften betydelig.

Det vil være millioner å spare på å samle

ansettelsene på bispedømmeplan framfor å spre arbeidsgiveransvaret til rundt 100 prostiråd (som Bakkevik 3 utvalget foreslår) eller 420 fellestråd som i dag.

Når alle ansettes i bispedømmet, og biskopen er øverste leder for bispedømmet, betyr det at biskopen har et arbeidsgiveransvar for alle ansatte. Biskopen har imidlertid et spesialansvar for prestene og må delegere ansvar til proster og stiftsdirektør.

I praksis vil det være stiftsdirektøren som håndterer de daglige administrative sakene og forbereder saker for bispedømmerådet.

Flere av biskopene har vært generalsekretærer. De fleste av dem har langt tyngre ledekompetanse og erfaring enn de som er medlemmer av bispedømmeråd og Kirkerådet. Så oppgaven som "generalsekretær" for bispedømmet er de ikke fremmede for. Poenget er at biskopen skal være midt i det som skjer i bispedømmet og ikke sette seg eller bli satt på siden som en tilsynsmann.

En bør gjennomtenke biskopens oppgaver. Visitasreglementet bør for eksempel forenkes og visitasene bør gjøres mindre omfattende. Det er langt viktigere at biskopen møter menigheter og ansatte oftere enn at han foretar en grundig visitas hvert sjette eller åttende år.

Biskopenes fremste oppgave må være forkyndelse, strategisk tenking, teologiske profilering og sørge for en god personalpolitikk.

Det er ved å ta ansvar for helheten i bispedømmet at biskopen blir tydelig som leder. Derfor bør biskopen være en blant flere beslutningstakere ved presteansettelser. Det er unødvendig at alle ansettelser skal skje i et samlet bispedømmeråd. Sokneprester bør imidlertid ansettes av bispedømmerådet etter innstilling fra biskopen. Bispedømmerådet bør nedsette to ansettelsesutvalg, ett for ansettelse av prester og ett for andre ansatte. Disse består av henholdsvis av biskopen og stiftsdirektøren som leder, to representanter fra bispedømmerådet og en representant fra ansatte.

Ved å gi biskopene en tydeligere "sjefsrolle" for alle ansatte, blir biskopene kirkens øverste ledere. De bør ansettes på åremål på åtte år med mulighet for å forlenge det to ganger med fire år. Når en biskop trer av, tilbys de jobb som seniorprester i bispedømmet.

”Jews for Jesus” – ein sluttreplikk

AV JENS OLAV MÆLAND

Eg skulle ynskja at Torkild Masvie hadde rett i at organisasjonen ”Jews for Jesus” ikkje kan karakteriserast som ein ”kristensionistisk” organisasjon, dvs. ein organisasjon som støttar det synet at sionismen og den sionistiske staten Israel er uttrykk for ”Guds forløsning” eller ei oppfylling av landlovnadane og byrjinga av ”Det messianske riket”. Sjølv meiner han at JFJ er heilt nøytrale i høve til den kristne sionismen, og grunngir det med at det fins mange innan JFJ som ikkje står for nokon tradisjonell ”dispensasjonisme” – og at grunnleggjaren (Moishe Rosen) og den noverande leiaren (David Brickner) sitt syn ikkje skal tilleggjast vekt. Han spør også kva slags kjelder eg held meg til når eg tillegg dei karakteristikkene ”kristensionisme”.

Svaret er dette: Eg traff grunnleggjaren, Moishe Rosen, på ein konferanse i Hong Kong i 1989 og fekk ein interessant samtale med han om organisasjonen JFJ og hans arbeid. Han gav meg boka ”Jews for Jesus”, redigert av Ruth Rosen, og sa at den gav eit svar. Der er det

tale om ”The messianic Timetable” og at me no er inne i tida like før opprettinga av ”Det messianske riket”. Sionisme er difor eit honnørord i boka.

Den andre kjelda eg har halde meg til, er dr. Stephen Sizer si grundige innføring i ”Christian Zionism”, 2004 (sjå s 99–100). Ut frå eit omfattande kjeldetilfang omtalar han JFJ som ”a robustly form of dispensational premillennialism” og vurderer JFJ som ”an organisation of Messianic Christians committed to both evangelism among Jews and restorationism”. Sizer siterer også professor Louis Goldberg – som i fleire tiår støtta JFJ og gav organisasjonen viktige føringar – sin karakteristikk av JFJ, nemleg at dei ”Out-Zioned the Zionists”. Det betyr at dei reknar seg fullt og heilt som sionistiske støttespelarar.

Når deira eigne leiarar ber til torgs slike tankar, undrar det meg at TM vil sjå heilt bort frå det. At organisasjonen driv aktiv jødemisjon, er det sjølv sagt all grunn til å vera takksam for.

SØNDAGSTEKSTEN

Sjur.isaksen, Frode Granerud og Kjell A. Skartseterhagen

Pinsedag

27. mai 2012

Lesetekster: 1 Mos 1,1–5; Apg 2,1–11

eller 1 Kor 12,12–13

Prekentekest: Joh 14,15–21

Tekster og tider

I 35 år har vi vært vant til å bruke Jesusord fra Joh 14 som evangelietekst på pinsedag. Den nye tekstboken har beholdt disse to tekstene fra henholdsvis Joh 14,15–21 (2. rekke) og Joh 14,23–29 (3. rekke) som evangelietekster. I tillegg har vi fått det som er Johannes sin "pinseversjon" i Joh 20,19–23, som evangelietekst i 1. rekke. Her får disiplene Den hellige ånd om kvelden på oppstandelsesdagen og ikke 50 dager senere. For at selve pinsedagsberetningen slik Lukas beskrev den i Apg 2,1–11, også skal klinge med, er denne teksten nå valgfri lesetekst i alle tre rekker. Det kan synes å være en motsetning mellom Johannes og Lukas i spørsmålet om når Den hellige ånd ble gitt til disiplene. Trolig forteller det mest om evangelistenes forskjellige siktemål. Johannes konsentrerer alt om Jesu død og oppstandelse, og plasserer den "stille" åndsutgytelsen til disiplene innenfor rammen av Jesu virke. Lukas skriver videre i Apostlenes gjerninger om den første menighet og om misjonsoppdraget. Derfor beskriver han det store og synlige pinseunderet som ga startskuddet til evangeliets utbredelse.

Vi feirer Den hellige ånd på pinsedag. Vi kaller noen ganger pinsedagen for Kirkens fødselsdag. Det er greit nok. Men det ville være en misforståelse å si at det er Åndens fødselsdag! Guds Ånd svedde over vannene før noe som helst annet svedde noe som helst sted. Denne søndagen er dette til og med lesetekst, fra skapelsesberetningen (1 Mos 1,1–5). Det gir anledning til å skille mellom Åndens ulike framtrekkesmåter i historien. Men fra pinsedag av er Ånden på en spesiell måte gitt til kirken, forsamlingen av dem som følger Jesus. Leseteksten fra 1 Kor 12 knytter denne forbindelse på en fin måte. Ånden er kraften som beveger kirken og gjør den "operativ", levende og elskende, på vei mot fullkommenhetens vår.

Kirkeskipet

I Kyst-Norge er vind og storm en trofast følgesvenn. Skjønt alle vil vel ikke kalle den en venn. Vi har lært oss respekt for vinden. I nordnorsk dagligtale er det alltid tvetydig hvor vinden egentlig kommer fra, om det er Vårherre eller han Tykje (djevelen selv) som er herre over disse kreftene. Den vind som har beveget seilskuter over verdenshavene, er den samme vinden som har rasert kystsamfunn med ujevne mellomrom. Selv på den relativt lille Genesaretsjøen gjorde man sine erfaringer av vindens krefter, for ikke å snakke om i Middelhavet. Desto mer talende blir det at Ånd og

Vind er samme ord i Bibelens språk. Da Ånden ble gitt på pinsedagen, var det også bulder og brak, storm og ild. Vind er per definisjon luftstrømmenes bevegelse. Vinden er usynlig, men dens *virksomheter* er synlige. Slik er det også med Den hellige ånd. Kirkefaderen Krysostomos skriver ca. 400 A.D.: "Kirken er et skip som seiler gjennom denne verden. Herren er styrmann, de troende er besetning. Masten er korset, seilet er den evangeliske tro. Drivkraften er Den Hellige Ånd. Dreven av Ham seiler skipet inn i Paradisets og det evige livs havn. Guds ord er kompass, håpet anker, bønne ankertau og Guds trofasthet ankerfeste." Kanskje henger det et kirkeskip fra taket i en kirke der du bor.

Dyrke og spise

Det hender at Guds rike blir sammenliknet med en hage, eller en vingård, der saker og ting vokser og bærer frukt. Jeg satt en dag og tenkte på hva som måtte være den viktigste egenskapen for en god fruktdyrker. Hun bør nok være arbeidsom, ha kunnskap, være tålmodig og kjenne jordsmonnet. Men i tillegg tror jeg det ville være en fordel om hun var glad i frukt, at hun hadde lidenskap for det hun dyrket frem. Og at hun relativt ofte satt seg ned for å spise av de frukter hun kultiverte. Slik er det også med Åndens frukter. De kan gjerne beskrives og kultiveres. Men de kan først og fremst spises, slik at kjærlighet, glede og fred tar bolig i hver celle av oss. Jeg har dessverre forsømt flere måltider enn møter. Å nyte fruktene av Guds rike, er like viktig som å dyrke dem.

Tekst og budskap

v 16: *Talsmann – parakletos*. Et av de mest påfallende navnene Jesus gir Ånden, er *Talsmannen*. Slik ordet vanligvis ble brukt i den greske omverden, der Johannes-evangeliet ble til, var betydningen knyttet til rettsalen og den juridiske praksis. Den latinske oversettelsen bruker ordet *advocatus*. Hvem er det som trenger en advokat? Er det Jesus? Fra en synsvinkel kunne han gjerne trenge det. Han er allerede på vei til å bli dømt, men da tiden kom, brukte han verken advokat eller sin egen rett til å forsvare seg. Da Peter forsøkte seg med et forsvar i Getsemane, fikk han raskt beskjed om

å stikke sverdet tilbake i sliren. Og forresten skulle jo talsmannen komme *senere*, etter både oppstandelse og himmelfart. Er det disiplene som trenger en advokat? De kunne nok også gjerne trenge det. Jesus har akkurat minnet dem på at de, i likhet med han, er gjenstand for verdens hat. Men det var heller ikke denne jobben Ånden skulle gjøre. Mange av dem gikk i døden uten å få særlig mulighet til forsvar overhode.

Talsmannen er ingen vanlig advokat. Ånden skulle *vitne* om Jesus. Å vitne er å fortelle, gjerne mange ganger, hva du har sett og hørt. Det er Den hellige ånds oppgave å gjenta for oss, minne oss om Jesu ord og gjerninger, slik at troen skapes og utvikles i oss og i verden rundt oss. Det er strengt tatt ikke så vanskelig å vitne. Det krever ikke stor fantasi eller kreativitet. Til gjengjeld krever det hukommelse, ærlighet og utholdenhet. Den hellige Ånd husker alt fordi han er ett med Far og Sønn. Den hellige ånd lyver ikke, for han kan ikke fornekte seg selv. Den hellige ånd holder ut fordi løftet om hans nærvær gjelder alle dager inntil verdens ende.

v 17: *Kjenne – gináská*. Dette verbet brukes nesten 180 ganger i NT, og er spesielt vanlig i Johannes-evangeliet. Ordet har mange nyanser, de viktigste betydningene er å vite eller forstå (kunnskap, fatteevne) og å kjenne (relasjon). Jesus selv legger vekt på at den kjennskap det her er snakk om, handler om nærheten i relasjonen til den treenige Gud. Både Far, Sønn og Ånd lar seg kjenne.

v 18: *Foreldreløse barn – orfanous*. Ordet er lett gjenkjennelig på engelsk, og Jesus bruker det eksplisitt sjelesørgerisk: "Om dere skulle føle dere forlatt, kan jeg forsikre dere om at det ikke er tilfelle!" Hos Matteus uttrykker han seg slik: "Jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!" Å være foreldreløs hadde på Jesu tid enda sterkere og mer dramatiske implikasjoner i dag. De var uten sosiale støtteordninger og var prisgitt almisser og tilfældige gaver. Vi er heller ikke *historieløse* barn; vi er knyttet til uendeligheten fra skapelsen av, da Ånden svevde over vannene. Til slutt slipper vi også å være *retningsløse* barn. Kjærligheten til Jesus og til Far (v 21) gir retning for alle livets dager. Og som kjent kan ikke kjærligheten til Jesus og til

Far skilles fra kjærligheten til enhver annen som kommer i vår vei. Den er praktisk og usentimental; den er mulig for alle å leve etter. Det er ikke perfeksjon det spørres etter, bare kjærlighet.

Prekensisser

Vi er ikke

- Foreldreløse barn
- Historieløse barn
- Retningsløse barn

Hvis det er konfirmasjon, kan kanskje et speil og en kikkert vises fram:

- Den hellige ånd er et speil som sier oss sannheten om hvem vi er, og hva vi trenger
- Den hellige ånd er en kikkert som bringer alt det Jesus sa og gjorde, nær til oss.

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
Universitetslektor, MF

2. pinsedag

28. mai 2012

Prekentekest: Joh 6,44–47

Lesetekster: Jes 44,3–5; Apg 11,19–26

Til dagen

Pinsen er festen for Den hellige ånd. 2. pinsedag ble, i likhet med de øvrige andredagene, innført for å gi mulighet til å holde gudstjeneste i høytiden i de kirkene som presten ikke rakk over på førstedagen. Mange steder er det fortsatt slik; andre steder er det gudstjeneste begge høytidsdagene – eller bare en av dem. Uansett gir 2. pinsedag mulighet til å utdype det som feires i høytiden. Det er likevel påfallende at prekentekesten ikke nevner Den hellige ånd, men dreier seg om relasjonen mellom Far og Sønnen, og mellom Sønnen og de troende. Men Ånden er en del av det som skjer, og dette er dagen for å si noe om relasjonene i Treenigheten, og om vår vei til en relasjon til den treenige Gud.

Til teksten

Disse fire versene er et lite utdrag av et langt avsnitt. Kapittel 6 hos Johannes åpner med at Jesus metter fem tusen, og at han går på vannet. Deretter følger en lang samtale mellom Jesus og dem som var blitt mett. I denne samtalen tolker Jesus tegnet han gjorde dagen før, og sier at han selv er "brødet som kommer ned fra himmelen og gir verden liv." Samtalen ender med at mange blir så støtt av det Jesus sier, at de vender seg bort fra ham. Kapitlet avslutter med Peters bekjennelse når Jesus spør de tolv om også de vil gå bort.

Dagens tekst er hentet fra samtalen mellom Jesus og mengden og gir oss et glimt inn i den dualismen som preger hele Johannes-evangeliet. Vi møter stadig motsetninger: Lys og mørke, liv og død, sannhet og løgn, himmelen og verden, ovenfra og nedenfra. Jesus er sendt ovenfra, fra Far. Han er ikke av denne verden. De som er nedenfra, av denne verden, klarer ikke å forstå budskapet hans (8,23f). For å forstå hvem Jesus er, må man bli født ovenfra (3,3; som kjent kan "født på ny" også oversettes "født ovenfra") av vann og Ånd (3,5).

Og her kommer Den hellige ånd inn i dagens tekst. Jesus sier at ingen kan komme til

ham uten at Far drar ham, og at den som hører på Far og lærer av ham, kommer til Jesus. Det å komme til tro er altså ikke noe et menneske kan gjøre av seg selv; det er noe som må bli gitt en. Johannes kommer stadig tilbake til Åndens rolle i dette. For å se Guds rike må man bli født på ny(ovenfra) av vann og ånd (3,5). Sanne tilbedere tilber i Ånd og sannhet (4,24¹). Ånden skaper elver av levende vann i det indre hos den som tror (7,38f). Ikke minst i avskjedstalen gjøres det klart at det er Den hellige ånd som formidler Jesu fortsatte nærvær når han selv går bort (14,15–20 og 16,7–15, særlig v 14).

Jesus er sendt fra Far for å bygge en bro mellom himmelen og verden, det som er ovenfra, og det som er nedenfra. Det er bare han som har sett Far (6,46), og bare han som kan gi kunnskap om Far. Derfor er det ingen vei til Far utenom ham som Far har sendt (14,6). Og når et menneske kommer til tro, er hele treenigheten aktiv. Det er Sønnen som viser oss hvem Far er, og det er Ånden som gjør det mulig for oss å forstå Sønnens budskap.

Til prekenen

Når prekenteeksten er et lite utdrag av en lengre sammenheng, kan prekenen med fordel trekke inn resten av kapittel 6 også. Fortell om hvordan de fem tusen begeistres av tegnet de får oppleve! Fortell om hvordan de kommer tilbake dagen etter, for å få oppleve mer! Fortell hvordan Jesus tolker brødunderet for dem! Brødet de fikk, er et symbol som peker ut over seg selv. Det peker på ham som er livets brød (6,35). Men når han prøver å forklare det, faller mange av. De synes han gjør seg selv for stor, denne Josefs sønn, som de tror de vet hvem er. Og når han i tillegg sier at de må spise hans kropp og drikke hans blod for å ha evig liv, så er det nok. Mange av dem som i utgangspunktet hadde hatt sans for ham, vender seg nå bort. Bare en liten kjerne på 12 blir stående igjen, fordi de har kommet til tro på at det er Jesus som har det evige livs ord. Og hva er det som gjør at de 12 blir værende hos Jesus? Jo, det er nettopp det at de har fått del i noe som er ovenfra. De er "opplært av Gud", slik prekenteeksten sier, og de er dratt av Far.

Dermed melder det seg et spørsmål: Hvordan kan man ta spranget fra nedenfra til

ovenfra? Hvordan kommer man til den troen som disiplene hadde? Kan man gjøre noe selv, eller må man bare vente på at Ånden skal gjøre sin gjerning? Svaret må være litt av begge deler. Vi er avhengige av Den hellige ånd for å kunne åpne oss for det Jesus har å si oss. Samtidig kan vi gjøre noe selv for å gjøre det lettere for Ånden å slippe til hos oss.

Jeg leste en gang et intervju med en kjendis som snakket om det å tro på Gud. Han sa at han en gang hadde gitt Gud en sjanse. Han hadde sagt til Gud "Jeg gir deg fem minutter. Vis meg et tegn på at du finnes." Ingenting skjedd, og mannen bestemte seg for å ikke tro. Jeg har stor sympati for denne mannen og det at han ga Gud en sjansen, og jeg skulle jo gjerne ha ønsket at han hadde fått et tegn, slik at han kunne tro. Men for den som leter etter tegn på at det finnes en levende Gud, så er det gode og mindre gode steder å lete. Det beste stedet å lete er i kirken, i fellesskapet av de troende. Det er der det er størst sjanse for å tegn på at Gud finnes. Slike tegn kommer ikke nødvendigvis på overnaturlig vis, slik de fem tusen i Johannes 6 fikk oppleve. Men den som regelmessig er en del av et kristent fellesskap, utsetter seg for Den hellige ånds innflytelse. Det var i fellesskapet rundt Jesus at disiplenes tro ble formet, fra de første fulgte etter da han sa: "Kom og se!" (Joh 1,39) I dag er det kirken som er Jesu kropp, og den som vil leve nær ham, kommer ikke utenom det kristne fellesskapet.

Det er naturligvis ikke noe automatikk i at den som går i kirken, får en trygg og sterk tro. Men det er likevel et bedre tips enn å sitte hjemme og si til Gud at du gir ham fem minutter. Prekenen 2. pinsedag er en god anledning til å veilede i hvordan man gir Den hellige ånd rom i livet, slik at han kan gjøre det som er hans viktigste oppgave, nemlig å skape troen på Jesus. Stikkord er å prioritere tid, bruke tid på et kristent fellesskap, og på Bibel og bønn. Da kan man med Åndens hjelp ta spranget fra å være som de fem tusen som var fascinert av brødunderet, men ikke ville tro at Jesus var sendt fra himmelen, til å være som disiplene som over tid har fått oppleve at Jesus er troverdig, og at det er hos ham vi finner det evige livs ord.

Salmeforslag:

Det er naturlig å hente salmer fra pinsekapitlet og kapitlet om kirken. Jeg foreslår for eksempel følgende:

- 206 Kom Hellig Ånd med skapermakt
- 222 I all sin glans nu stråler solen
- 228 Vinden ser vi ikke
- 529 Om alle mine lemmer
- 533 Kristne, la oss søke sammen
- *27 Gå gjennom byens lange, rette gater

¹ Jeg mener at ånd i dette verset burde ha vært stavet med stor Å, siden det trolig er snakk om tilbedelse gjennom Den hellige ånd.

FRODE GRANERUD
Kapellan i Notodden

Treenighetssøndag

3. juni 2012.

Lesetekster: 1 Mos 18,1–8; Rom 11, 33–36

Fortellingstekst: Apg 9,1–19

Poetisk tekst: Sal 100,1–2/3/4 Omkved v 5

Prekmentekst: Luk 10, 21–24

Om tekster og salmer

I teksten fra Første Mosebok møter vi Abraham i møte med de tre som er Herren.

I Romerbrevet møter vi en lovsangstekst – også en poetisk tekst – som lovpriser den hellige treenighet som "Å dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud".

I fortellingsteksten er vi i Syria under andre forhold enn i vår tid. Vi møter fortellingen om Saulus ved Damaskus: Han som fikk se lyset – selv om han var en forfølger! Sikkert i egne øyne den gang vis og forstandig.

Poetisk tekst, Salme 100, er en takkesalme, en jubelsalme. Den står godt til evangelieteksten (Se under). I salmeskatten går den igjen i salmer som NoS 276 "Lovsong skal all heimen kveda" (som holder seg nær GTs psaltertekst) og den kjente inngangssalmen NoS 570 "Syng for Herren hele verden!" Disse vil selvsagt også passe godt i gudstjenesten sammen med andre salmer, ikke minst salmene for treenighetssøndag og aller helst NoS 272: "Hellig, hellig, hellig... Fader, Sønn og Ånd, all ære være deg!"

Evangelieteksten

Vi er i Lukas-evangeliet. Litt av teksten har tidligere vært tilleggstekst 22. s. e pinse, og jeg har aldri prekt over denne teksten. Den 14. søndag etter pinse har påfølgende tekst (om den lovkyndiges spørsmål og så liknelsen om den barmhjertige samaritan) vært prekmentekst (1. rekke). Det kan være interessant å merke seg denne sammenhengen.

Vi er i følge med en større disippelskare, nemlig de 72. I skriftets oppbygning er vi i en 4. hoveddel. Etter fødsels- og barndomsfortellingene kommer

- 2) Forberedelsen til Jesu virksomhet,
- 3) Jesu virksomhet i Galilea og
- 4) vår bolk, reisen til Jerusalem. De 72 sendes ut, og det skjer forkynnelse og opplæring – vår tekst er en del av denne "forkynnelse og opplæring". Jesus utpeker 72 (Det kan

være interessant å reflektere over kriteriene for denne utvelgelsen og hvor godt Jesus kjenner sine følgesvenner) og sender dem ut foran seg to og to. Jeg assosierer til min ungdomstids "Ungdom i oppdrag" og evangeliseringskampanjer til for eksempel "Ung Visjon". Det skjer kraftige verop over Galileas byer.

Vår tekst fra vers 21 svarer på et anliggende i vers foran. En kan spørre om ikke alt burde ha vært tatt med i tekstbolken. "Dette" som Far har skjult for de vise og forstandige og åpenbart for de umyndige og små, er budskapet som ligger foran – om at navnene er skrevet inn i himmelen. Men i vår tekstsammenheng utdypes det til å gjelde forholdet mellom Faderen og Sønnen, og jeg tenker: Hele evangeliet, som ikke kom opp i noe menneskes hjerte eller tanke men er fra Gud. En fin referansetekst kan være 1 Kor 1,18–31.

Til prekenen

Stikkord: Kirkeår

Prekenen kan god ta inn i seg elementer fra alle tre tekstene. Kirkeårsdagen er selveste treenighets søndagen, og det gir grunn til ekstra tematisering av søndagens karakter. Den er et slags vannskille i kirkeåret: Åpenbaringsinnholdet formidlet i kirkeårets tider og fester (jul, påske og pinse) er med treenighets søndagen fullendt; nå gjelder det framover å vokse og modnes i troen, slik den grønne liturgiske fargen gir oss et hint om.

Stikkord: Guds bilde

I vår nyeste bibeloversettelse finner vi overskriften "Hvem Sønnen er", tidligere "Faderen og Sønnen". De språklige assosiasjoner blir i begge tilfeller veldig maskuline. I prekenen synes jeg vi heller kan lage spørresetning og spørre "Hvem er Gud?" Guds bildepresentasjon kan godt være tema i dagens preken:

- Et gudsbilde som bare kan unngås i jubel.
- Et gudsbilde som bare kan favnes av de umyndige og små.
- Et gudsbilde produsert av Guds gode vilje.
- Et gudsbilde som vokser ut av to personers intimkjennskap (Far og Sønn).
- Et gudsbilde som innebærer den høyeste visdom og erkjennelse om Gud.

"Å dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud".

Mennesket er skapt i Guds bilde – bildet av Gud er også erkjennelse av oss.

Stikkord: Mottakere

Et annet fokus kan være mottakeren – skjelningen mellom de "vise og forstandige" og de "umyndige små". Det er å merke seg at en lovkyndig tar ordet like etterpå (v 25). Han var kanskje en som følte seg truffet, provosert, fornærmet av det Jesus har sagt: Nå skal han jammen settes på prøve!

Stikkord: Jesu glede

Jesu glede er et tema for seg. Jeg assosierer til husfelleskapet på Gjøvik under Jesusvekkelsen på 1970-tallet. Huset i sørbyen het rett og slett "Jesu glede". En assosiasjon mye nærmere er Kingos fantastiske salme (i salmebokas skjærtorsdagskappittel) "Hør en lovsang høye himler" (NoS 142), der det nå heter i femte vers: "At du slik med sang begynner, full av glede, full av ro, Herre Jesus, det forkynner lindring for min svake tro". Å bruke de tre siste versene av salmen gir god mening selv om det ikke er skjærtorsdag.

I glede og jubel forkynnes den kunnskap om Gud, som jeg er avhengig av – gleden kan overføres. Treenighets søndag er en gledesdag.

Stikkord: Treenighet og barnlighet

Det er umulig å bevise Gud: Men er det bevist? Men det er mulig å ta imot et vitnesbyrd. Det er mulig Vitnesbyrdet kommer fra en som er kjent med Gud fra evighet av. Treenighetsperspektivet er nøkkelen til å gjennomskue (positivt forstått) hele Jesu virke. All annen kunnskap kommer til kort. Dette er noe helt nytt. Det er helt nytt fordi kilden er unik. Kilden er fellesskapet i guddommen fra evighet til evighet. Jesus åpenbarer sitt kjennskap, og han konverterer den ut i praktisk kjærlighet og bringer Guds rike nær. Det er ikke snakk om esoterisk eksklusiv kjennskap – nei, tvert om: Dette er for de umyndige små barn (Jfr. teksten om Jesus og barna, som vi bruker i dåpsliturgien). Vi må bli som barn for å kjenne Gud. Jesus elsker alle barna!

Stikkord: Misjon – Sendelse

Perspektivet med de 72 som nettopp har vært ute på evangelisering, kan godt være med: Forangående tekst. Perspektivet med den barmhjertige samaritan kan godt følge etter: Etterfølgende tekst. Jesu sendelse innebærer to ting: Undervisning og nestekjærlighet – begge er følger av kunnskapen om Gud. Det gir føring for vår misjon – enten den skjer ute eller her hjemme. Salme III i Salmer 1997 er en god salme i denne forbindelse, og den kan godt synges til melodien *”Rop det ut med hjertets jubel”*. Siste vers av III er en flott treenighetslovprisning i et verdensvidt perspektiv!

Moltmann

Jürgen Moltmann har viet stor grundighet og innsikt til teologien om treenighetslæren i boka *”Trinität und Reich Gottes”* / engelsk *”The Trinity and the Kingdom”*. Her er han inne på tema som å vende tilbake til en trinitarisk tenkemåte i teologien og trinitarisk hermeneutikk.

Han tolker Jesu dåp og pasjon og Jesu oppstandelse og Ånden sendelse alt som trinitariske hendelser samtidig som åpenbaringer. Det handler om en åpenbaring av treenigheten på en tidslinje som Det nye testamente frambyr i sin tekst.

I kapittelet Treenighetens mysterium kritiserer han en monoteisme som han mener har

gitt oss et monarkisk gudsbilde (konge, makt, hierarki) i stedet for et fellesskapsgudsbilde preget av innbyrdes kjærlighet mellom tre. Alt som skjer med Jesus i evangeliene, har egentlig den treenige Gud som subjekt, og Jesu glede er et uttrykk for at dette blir kjent.

Boka er blitt viktig. Den gir mange referanser til temaet fra kirkefedrene og setter hele treenighetsdogmet i et dogmehistorisk perspektiv.

Selv skriver jeg dette den 16/4 – og hører radio samtidig (22. juli-rettsaken). Det gir meg en pekepinn på hvor viktig det er å formidle et gudsbilde som handler om kjærlighet og fellesskap, glede og enkelhet – og ikke om makt og vold, hierarki og undertrykkelse.

Svensk sluttreplikk

Jesus har åpnet en vei til et bilde av Gud som kjærlighet – som bare kan favnes i barnlig tillit og tro.

*Det finns en väg til Herrens bön,
Som Jesus själv den strålar skön.
Vad ingen sett, vad ingen hört,
Det har Han in i tiden fört.*

B. Setterlind (Sv Psb 303,2).

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 26.03.2012 foretatt følgende tilsettinger:

Kjell Halvard Flø som sokneprest i Sarpsborg prosti med tjenestested Asak, Tistedal, Idd og Enningdalen.

Eivor Andresen som sokneprest i Vestre Borgesysse prosti med tjenestested Skiptvet sokn.

Helge Kollerøs Nylenna som kapellan i Søndre Follo prosti med tjenestested Nesodden, Gjøfjell og Skoklefall sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingene.

Tunsberg bispedømme

Tunsberg bispedømmeråd har i sitt møte 21. mars 2012 foretatt følgende tilsetting:

Egil Midtbø er tilsatt som sokneprest i Sandefjord prosti med særskilt tjenestested Sandefjord sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

*Bymisjonscenteret er
bymisjonens kirkelige og
diakonale arbeid knyttet til
Kafé Magdalena og
Korskirken i Bergen.*

*I tillegg til avdelingsleder som
også er bymisjonsprest, er det
ansatt diakon, kafévert,
kulturkoordinator og
kjøkkensjef. Det er knyttet ca.
80 frivillige medarbeidere til
avdelingen.*

Nå søker vi

BYMISJONSPREST

Full utlysningstekst på www.bymisjon.no/bergen

Søknadsfrist: 25. mai

Kontakt avdelingsleder Eiel Holten,

mobil: 906 02 464

**KIRKENS
BYMISJON**

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
  2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1 000,- +mva
  3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2 000,- +mva
  4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2 000,- +mva
  5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2 500,- +mva
  6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3 000,- +mva
  7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5 000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1 500,- +mva

ISSN 0332-5431

